

BUDAPEŠTIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXXI. ROČNÍK

2. ČÍSLO

JÚN 2026

Foto: Eubomíra Fallarová

Foto: LF

*Púť do Zalaváru
4. strana*

Foto: IF

*Deň slovenských samospráv
6. strana*

Foto: LF

*Turíčna svätá omša
a jubileum speváckeho zboru Kerestúr
9. strana*

Foto: EF

*Slovenský deň s bohoslužbou,
koncertom a prezentáciou knihy
12. strana*

Foto: CsL

*Byť činiteľmi, nielen poslucháčmi Slova
12. strana*

Foto: IK

*Maturitná otázka naživo vo Františkove
13. strana*

Od kampane po prvé dni nového volebného obdobia parlamentu

Myslím si, čitatelia časopisu Buda-peštiansky Slovák so mnou budú súhlasieť, že kampaň pred parlamentnými voľbami v roku 2026 bola nezvyčajne intenzívna a plná emócií. Platí to aj v prípade tých, ktorí sa vzhľadom na svoju národnostnú príslušnosť zapísali do niektorého z národnostných volebných zoznamov.

Ako je v národnostných kruhoch dobre známe, od roku 2014 mali občania hlásiaci sa k niektorej národnosti možnosť zapísať sa do príslušného národnostného volebného zoznamu a do istej miery sa tak oslobodiť od kampaní politických strán, ktoré neraz zachádzajú do krajností. Cenou za to však bolo, že takýto volič nemohol hlasovať za stranícku kandidátnu listinu, svojím hlasom mohol podporiť iba vopred zostavenú kandidátnu listinu danej národnosti. Tento systém – ako ukázali posledné tri parlamentné voľby – neumožnil všetkým národnostiam skutočné politické zastúpenie. Väčšina z nich mohla do Národného zhromaždenia vyslať iba svojho hovorcu, ktorý sa síce mohol zúčastňovať na práci parlamentu, ale nemal plnohodnotné poslanecké postavenie. Túto skutočnosť sme prijali. Rovnako sme prijali aj to, že reálne iba dve komunity disponujú takým počtom obyvateľstva, ktorý im teoreticky umožňuje získať takzvaný zvýhodnený parlamentný mandát – rómska a nemecká národnosť. Túto možnosť doteraz dvakrát využila komunita Nemcov v Maďarsku.

My ostatní, vrátane členov slovenskej komunity, sme si uvedomovali svoje možnosti a aj naše kampane sa zameriavali predovšetkým na aktívnych členov našej komunity. Na túto situáciu sme si zvykli.

Tentoraz však kampaň priniesla nový prvok, ktorý síce nebol úplne neznámy, no jeho agresivita prekvapila všetkých zainteresovaných. Niektorí aktivisti politických strán sa totiž v duchu zásady, že každý hlas sa počíta, snažili presvedčiť našich registrovaných voličov, aby požiadali o zrušenie zápisu

v zozname národnostných voličov. Ich cieľom bolo, aby svoj hlas odovzdali ich stranám. A tak napriek tomu, že napríklad ja osobne viem o niekoľkých desiatkach nových slovenských zápisov, počet registrovaných slovenských voličov počas kampane klesol približne o dvadsať percent. Podobné procesy prebiehali aj u ostatných národností.

V komunitách, ktoré nemali šancu získať počet hlasov potrebný k zvýhodnenému mandátu, sme túto situáciu prijali. Iné je to však v prípade nemeckej komunity. Tej sa v minulosti podarilo získať dostatok hlasov na to, aby mala svojho poslanca v parlamente, čo bolo napokon prínosom aj pre nás ostatných, keďže širšie právomoci poslanca mohli byť využívané v prospech všetkých národností. Preto nás všetkých neprijemne zasiahlo, že v tomto volebnom období nebude mať v novom parlamente svojho poslanca ani jedna národnosť. Myslím si, že nielen Nemci, ktorých sa to dotýka najviac, ale aj my ostatní si na túto situáciu budeme len ťažko zvykať.

Ďalším nezvyčajným javom tejto kampane bolo, že lídri kandidátnych listín národností – potenciálni hovorcovia – sa v národnostných médiách, predovšetkým vo verejnoprávných televíznych programoch, nemohli objavovať až do posledného týždňa pred voľbami. Bola to úplne nová situácia, s akou sme sa predtým nestretli. Tento jav budeme musieť v nasledujúcom období dôkladne analyzovať.

Medzitým bol vytvorený nový Výbor pre národnosti v Maďarsku. Opäť bude mať dvanásť členov, keďže jedna z národností uvedených v zákone o národnostiach – tentoraz Srbi – sa nedokázala dohodnúť na zostavení kandidátnej listiny predloženej ich celoštátnou samosprávou. Neskôr sa ukázalo, že napriek úspešnému zostaveniu kandidátnej listiny a právoplatnému hlasovaniu v prípade Rumunov v Maďarsku ich novozvolená hovorkyňa napokon neprevzala poverovacie listiny. Skutočnú prácu preto zatiaľ začalo vykonávať jedenásť hovorcov.

Prvou úlohou členov výboru bolo navrhnúť predsedu a podpredsedov. Za predsedu sme jednomyselne navrhli nemeckého hovorcu **Gergelya Gallaia**. Zároveň sme navrhli troch podpredsedov: bulharského hovorcu **Simeona Vargu**, chorvátskeho hovorcu **Jána Gugána** a moju osobu. Naše návrhy schválila nová predsedníčka parlamentu **Ágnes Forsthoferová** a tak sme v tomto zložení začali nové volebné obdobie. O rozdelení úloh podpredsedov sme zatiaľ nerozhodli; stane sa tak v nasledujúcom období.

Na prvom oficiálnom zasadnutí výboru sme pred jeho vymenovaním vypočuli ministra zodpovedného za spoločenské vzťahy a kultúru **Zoltána Tarra**, ktorý je v rámci vlády zodpovedný aj za národnostnú oblasť. Budúci minister prisľúbil otvorenosť a úzku spoluprácu tak s výborom, ako aj s ďalšími aktérmi národnostného verejného života.

Na otázku, ako bude riešiť skutočnosť, že niektoré mimoriadne dôležité otázky – napríklad národnostné školstvo a vládny dohľad nad národnostnými samosprávami – nepatria priamo do jeho kompetencie, odpovedal, že vláda plánuje užšiu spoluprácu medzi jednotlivými rezortmi, čo by malo pomôcť koordinovať tieto oblasti. Vo svojom vystúpení označil za priority reformu systému národnostného volebného práva, revíziu legislatívneho prostredia a jeho prispôbenie zmenám v celom systéme verejného práva. Rovnako sa objavila aj otázka úplného preverenia predchádzajúcej činnosti Správy fondov Gábora Bethlena.

Z môjho pohľadu je v súčasnosti najdôležitejšie to, že podľa jeho prisľubu sa budú snažiť pracovať dostatočne rýchlo, aby proces odovzdávania a preberania agendy neohrozil fungovanie už vybudovaného systému národnostných inštitúcií, občianskych organizácií a samosprávnej siete.

Anton Paulík
parlamentný hovorca Slovákov
v Maďarsku

Púť do Zalaváru

Pri pamätníku svätých Cyrila a Metoda v Zalaváre, niekdajšom Blatnohrade, sa 18. júna stretli na tradičnej púti Slováci z Budapešti, rôznych kútov Maďarska, ale aj zo Slovenska, aby si pripomenuli odkaz solúnskych bratov a ich pôsobenia na tomto historicky významnom mieste. Organizátorom a iniciátorom slávnosti bola *Slovenská samospráva Budapešti*.

Pietnu akciu uviedli štátne hymny Maďarska a Slovenskej republiky (SR) v podaní *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena* pod taktovkou *Ádáma B. Galambosa*. Prítomných privítala predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti **Edita Hortiová**, ktorá vo svojom príhovore zdôraznila nadčasový význam cyrilometodského dedičstva. „*Ich duchovné, kultúrne a civilizačné dedičstvo presahuje hranice národov i storočí*“, uviedla. Poďakovala starostovi obce Zalavár **Józsefovi Luczovi** za vytvorenie podmienok na uskutočnenie podujatia. Menovite privítala veľvyslanca SR v Budapešti **Pavla Pavlisa**, predsedníčku *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* **Alžbetu Hollerovú Račkovú**, parlamentného hovorcu Slovákov v Maďarsku **Antona Paulika**, emeritného biskupa **Františka Rábeka**, katolíckeho kňaza **Stanislava Brtoša**, evanjelického farára **Attilu Spišáka** a profesorku **Anitu Holú** so študentmi budapeštianskej slovenskej školy.

Veľvyslanec Slovenskej republiky v Maďarsku **Pavol Pavlis** vo svojom príhovore poukázal na výnimočnosť miesta: „*Sú miesta, ktoré nemožno vnímať iba ako body na mape. Sú miesta plné príbehov, udalostí a hodnôt, ktoré pretrvali stáročia, a Blatnohrad je jedným z nich*.“ Zdôraznil, že práve tu našli Cyril a Metod podporu na svojej misijnej ceste a vychovávali budúcich pokračovateľov svojho diela. Vyzdvihol aj vzácny archeologický nález hlaholiky v Blatnohrade, ktorý je svedectvom veľkého príbehu slovanskej písomnej kultúry.

Emeritný biskup Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR

František Rábek vo svojom príhovore pripomenul, že cieľom cesty svätých Cyrila a Metoda do Ríma bolo získať súhlas a posvätenie ich misijnej činnosti od pápeža. Historický kontext doplnil o paralelu so súčasnosťou, keď poukázal na úlohu pápeža ako morálneho a duchovného vodcu. Pripomenul, že aj dnešný pápež, nástupca svätého Petra, sa vyjadruje k aktuálnym otázkam. Vyzval k všímavosti voči jeho usmerneniam a pripomenul príklad kniežaťa Kocel'a, ktorý bol otvorený na dobré a správne veci a ochotne spolupracoval.

Osobitným momentom podujatia bolo vystúpenie **Seliny Popshovej**, študentky slovenského gymnázia v Budapešti, ktorá sa vo svojom príhovore zamerala na odkaz Cyrila a Metoda očami mladej generácie.

Po slávnostnom akte kladenia vencov k súsošiu svätých Cyrila a Metoda mali pútnici jedinečnú príležitosť vypočuť si odbornú prednášku **Ágnes Ritoókovej**, poprednej maďarskej archeologičky a hlavnej muzeologičky Maďarského národného múzea, ktorá sa výskumu v Zalaváre venuje už viac ako 30 rokov.

Pútnici si následne pozreli ruiny benediktínskeho opátstva a archeologickú lokalitu na ostrove Vársziget, vrátane pozostatkov baziliky svätého Hadriána z 9. storočia. Počas prehliadky mali možnosť nahliadnuť aj do práce archeológov, ktorí za pomoci dronov skúmali doteraz neprebádané časti územia.

Súčasťou slávnostného dňa bola svätá omša v miestnom kostole *Krá-*

ľovnej posvätného ruženca. Slávnostnú eucharistiu celebroval emeritný biskup **František Rábek**, koncebroval **Stanislav Brtoš** a liturgické piesne spieval zbor *Ozvena*.

Biskup **Rábek** na úvod pripomenul, že miesto, na ktorom sa veriaci zhromaždili, je spojené so „slávnymi mužmi“ – svätými Cyrilom a Metodom – a ich odkazom, ktorý si kresťania pripomínajú už viac ako jedenásť storočí. Vyzdvihol, že práve v Blatnohrade, na ceste do Ríma, našli podporu u kniežaťa Kocel'a, ktorý pochopil význam ich posolstva.

Biskup poukázal na historický moment, keď sa kresťanstvo z malej oblasti začalo šíriť do celého sveta. Pripomenul, že v 7. storočí nastala takzvaná „prvá legalizácia“, teda obdobie, keď cirkevní predstavitelia, biskupi, kňazi a misionári prinášali evanjelium všetkým národom. Tento proces označil za základ dnešného rozšírenia kresťanstva.

Ústredným posolstvom homílie bola potreba novej evanjelizácie. Biskup **Rábek** zdôraznil, že nejde o znovu objavovanie starej viery, ale o „úplne nové oživenie, také prebudenie kresťanského ducha, ktoré dokáže pretvoriť svet“. V závere homílie sa vrátil k osobnostiam svätých bratov. Svätého Cyrila označil za muža, ktorý až do smrti oddane bránil vieru a šíril vzdelanie, svätého Metoda za pastiera a učiteľa, ktorý budoval cirkevné spoločenstvá a nezľavil zo svojho presvedčenia ani v tých najťažších chvíľach.

Po svätom prijímaní zaznela modlitba vďačnosti za dar viery a prosba o Božie požehnanie pre všetky slovanské národy. Po skončení omše nasledoval koncert *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena*.

Púť do Zalaváru bola aj tohto roku duchovnou obnovou a oslavou slovenskej identity, viery a priateľstva medzi národmi. Po omši sa účastníci presunuli na spoločný obed do reštaurácie Gulya csárda.

Škola v prírode v Mojmirovciach

Školy v prírode sú obľúbené u žiakov každej vekovej skupiny.

Zážitky z nich bývajú nezabudnuteľné, preto je aj v dnešnej dobe dôležitý ich význam. V dňoch od 8. do 12. júna sa 12 žiakov Slovenskej školy v Budapešti zúčastnilo pobytu v Škole v prírode v Mojmirovciach. Hlavným cieľom bolo zdokonalenie sa v slovenskom jazyku.

Deti boli ubytované v kaštieli Mojmirovce, ktorý sa nachádza uprostred krásneho anglického parku. Toto miesto ponúka návštevníkom nezameniteľnú atmosféru pre relaxáciu a oddych. Program tábora bol naozaj pestrý. Žiaci dopoludnia absolvovali vyučovanie v miestnej základnej škole, poobede sa hrali na obecnom detskom ihrisku, chodili na prechádzky do obce, kreslili, hrali spoločenské hry, kúpali sa v hotelovom bazéne. Navštívili aj Regionálne múzeum v Mojmirovciach a spoznali historické pamiatky mesta Nitra.

Pobyt na Slovensku je pre našich žiakov dôležitý, lebo deti v Mojmirov-

ciach vôbec nerozprávajú po maďarsky, takže konverzácia medzi nimi prebiehala celú dobu výlučne po slovensky. Prínosom tohto projektu je rozvoj ústnej a písomnej komunikácie žiakov v slovenskom jazyku, ako aj rozvíjanie kladného vzťahu k Slovensku, spoznanie jeho histórie a kultúry. Deti nadviazali nové priateľstvá a odniesli si z pobytu pekné zážitky.

Ďakujeme Slovenskej samospráve Budapešti a jej predsedníčke **Edite Hortiovej**, že nám aj v tomto školskom roku zorganizovala a zabezpečila tento pobyt v tábore na Slovensku, ako aj slovenským samosprávam VIII. a XV. obvodu Budapešti za finančný príspevok na tábor. Poďakovať sa chceme aj **Eve Kozárovej Kántorovej**, ktorá sa nám počas celého pobytu venovala.

Deti sa cítili fantasticky a rady sa do Mojmiroviec vrátia.

Dana Lukáčiková
a Noémi Főzőová,
sprevádzajúce učiteľky

Foto: autorky

Slovenská samospráva Budapešti

Edita Hortiová
predsedníčka

Levente Galda
zástupca predsedníčky

Pavol Beňo
Monika Szabová
Zuzana Szabová
Monika Szelényiová
Pavol Zelman

Sekretárka:
Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:
Akadémia ul. 1, Budapešť 1054
Telefón: 374-0635
E-mailová adresa:
ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová
šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová
jazyková redaktorka

Edita Hortiová
Pavol Beňo

Deň slovenských samospráv v Maďarsku

Foto: IK

Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku (CSSM) usporiadala 11. apríla v priestoroch Bulharského kultúrneho centra *Deň slovenských samospráv v Maďarsku*.

„... Valné zhromaždenie našej samosprávy sa rozhodlo celoštátne oslavy slovenskosti v Maďarsku rozdeliť na dva dni v roku. Každoročne v apríli využijeme výročie vzniku nášho najvyššieho voleného zboru na slávnostné odovzdávanie ocenení udeľovaných celoštátnou samosprávou osobnostiam a kolektívom, ktoré na rôznych úsekoch slovenského spoločenského a politického života, kultúry, školstva a vedy položili na stôl výkonný výkon. (...) Toto stretnutie hodláme usporadúvať každoročne v Budapešti. Oslavy našej kultúry, *Deň kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku*, zostanú putovným podujatím a v spolupráci s našimi inštitúciami ich budeme usporadúvať začiatkom júla, na deň svätých Cyrila a Metoda, ktorý je na Slovensku štátnym sviatkom,“ uviedla vo svojom slávnostnom prejave predsedníčka CSSM **Alžbeta Holierová Račková**. Zároveň dodala: „Bola by som rada, keby naše jaré stretnutia okrem oceňovania práce významných osobností našej komunity slúžili aj ako príležitosť a rámec pre výmenu skúseností, odovzdávanie prí-

Foto: LF

kladov dobrej praxe a vytváranie sietí medzi miestnymi slovenskými samosprávami...“

List štátneho tajomníka zodpovedného za vzťahy s cirkvami a národnosťami **Miklósa Soltésza** – ktorý prevzal záštitu nad podujatím – za jeho neprítomnosti prečítala moderátorka, riaditeľka Slovenského divadla **Vertigo Margita Garažszká**. „...*Deň slovenských samospráv v Maďarsku* je dobrou príležitosťou pre posilnenie národnostnej príslušnosti a identity, vytváranie kontaktov, ako aj pre uznanie príkladnej práce členov komunity. Gratulujem vyznamenaným Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku,“ uviedol vo svojom liste M. Soltész.

Člen Čestného grémia CSSM **Július Alt** vo svojom príhovore podal historický prehľad života Slovákov v Maďarsku od povojnovej doby – vrátane založenia slovenských škôl a pô-

sobení Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku (neskôr Zväzu Slovákov v Maďarsku – ZSM) – až po vytvorenie samosprávneho systému. Stretnutie svojou účasťou poctila aj predsedníčka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZZ) **Dagmar Repčková**, ktorá tiež s uznaním hodnotila prácu slovenských volených zborov v Maďarsku v prospech zachovania a rozvíjania slovenského jazyka a kultúr-

neho dedičstva. Pani predsedníčka informovala o tom, že ÚSZZ dlhoročnú prácu Slovenskej samosprávy v Slovenskom Komlóši ocenil udelením medaily sv. Cyrila a Metoda. Prestížne ocenenie z jej rúk prevzala predsedníčka komlóšskeho slovenského voleného zboru **Zuzana Lauková**, ktorá na tomto podujatí dostala aj vyznamenanie CSSM „Za našu národnosť“. Ďalšími tohoročnými nositeľmi najvyššieho ocenenia CSSM sa stali **Terézia Nedeľiczká** z Veňarcu a *Mandolínový súbor Tremolo* zo Slovenského Komlóša. Novou členkou Čestného grémia sa stala **Alžbeta Szabová** z Oroslánu. Cenu Štefana Lamiho získal choreograf **Tibor Pintér** z Békešskej Čaby in memoriam. Pedagogmi roka sa stali **Emese Hrušková Hajdúová** z Irminčoku/Čabačudu a **Edita Skrenyová** z Dunaedházu.

EN, CsL

Aktivity, dejiny a Ľudové motívy

„Vzdávame hold barónovi Jozefovi Rudňanskému, ktorý pred 280 rokmi priviedol prvých osemdesiat slovenských rodín na komlôšsku pustatinu. Vyrástlo tu rozvíjajúce sa poľnohospodárske mestečko, ktoré ešte aj po druhej svetovej vojne bolo kultúrne aj ekonomicky sebestačné a ktoré dalo slovenskej komunite veľa významných osobností...“ povedala v posledný májový štvrtok predsedníčka Kruhu priateľov Slovenského Komlóša (KPSK) **Alžbeta Hollerová Račková** pri kostole *Nanebovzatia Panny Márie v Nagytétényi* (XXII. obvod Budapešti). Následne v spoločnosti člena predsedníctva KPSK **Pavla Beňa** položila veniec úcty a vďaka k pamätnej tabuli, ktorú dal zhotoviť a inštaloval spolok pred desiatimi rokmi na budove kostola v Nagytétényi, kde sa kedysi nachádzalo sídlo šľachtickej rodiny Rudňanských.

Následne sa členovia Kruhu zišli v priestoroch *Domu národnosti* v XIV. obvode Budapešti na valnom zhromaždení. V prvej časti schôdze predsedníčka referovala o udalostiach od posledného zhromaždenia a tiež predostrela odborný referát a finančnú uzávierku roku 2025. Z aktivít spomenula o. i. prezentáciu albumu diel ľudovo-umeleckého rezbára **Michala Zsolnaiho** v Segedíne a koncert *Slovenského speváckeho zboru Ozvena* v VI. obvode Budapešti. Delegácia KPSK sa zúčastnila na spoločnom projekte *Interreg mikroregiónu Červený Kameň a Únie slovenských organizácií v Ma-*

darsku, v rámci ktorého sa tiež predstavil drevorezbár **M. Zsolnai**. V Slovenskom Komlóši sa záujemcovia mohli tešiť koncertu opernej speváčky, rodáčky mesta **Edity Šutovej-Francesconovej**. V dejisku valného zhromaždenia sa konala v novembri prezentácia vín z vinárstva ďalšej komlôšskej rodáčky **Alfije Szinovej**. V tomto roku sa už uskutočnila literárna beseda so spisovateľom **Pavlom Závadom**.

Po schválení správy o minuloročnej činnosti a hospodárení Kruhu sa slova ujal **Pavol Beňa**, ktorý pri príležitosti výročia založenia mesta podal prierez dejinami jeho histórie. Mnohí z účastníkov sa napríklad mohli dozvedieť o pôvode svojich priezvisk, ktoré často odkazujú na obce, odkiaľ pochádzali ich predkovia. Rečník ďalej uviedol, že obyvateľstvo Komlóša sa za niekoľko desaťročí rozrástlo v takej veľkej miere, že mnohí si našli nové bydlisko v Nadlaku, Mokrej a vo Veľkom (Slovenskom) Bánhedeši. S týmito osadami mali Komlóšania veľmi živé, do začiatku 20. storočia aj časté rodinné väzby. Veľký rozvoj znamenalo mesto v osemdesiatych rokoch 19. storočia, keď začal fungovať mlyn **Pavla Pipiša staršieho**. V tom čase kvalitná komlôšska

múka bola známa aj za hranicami Uhorska. Tiež postavili hotel Komlóš a vybudovali železničnú trať medzi Medzovom (Mezőhegyes) a Mezőtúrom. Veľkým zlomom bola po druhej svetovej vojne výmena obyvateľstva. Zo Slovenského Komlóša sa vystaňovalo vyše 3000 osôb, čo v tom čase znamenalo jednu tretinu obyvateľstva. Pritom veľmi nepriaznivý vplyv mala na komlôšsku komunitu skutočnosť, že sa presídlili skoro všetci predstavitelia slovenskej inteligencie. Záverom prednášky sa o zaujímavosti z novších dejín mesta podelili aj účastníci schôdze, rozprúdila sa priateľská beseda. V poslednej časti zhromaždenia sa členom Kruhu a ich hosťom predstavila mladá komlôšska rodáčka **Katarína Karkušová**. Ako uviedla, už od detstva sa zaujímala o folklór, kroje a o výšivky. Momentálne pracuje v jednej multinationálnej firme a popri často jednotvárnej práci si našla záľubu vo vyšívaní a zhotovovaní úžitkových predmetov s komlôšskymi motívami. Nedávno si založila živnosť s názvom *Katufaktúra*, v apríli predstavila svoje výrobky vo svojom rodisku na jubilejnom *Dni mesta*. Účastníci si s veľkým záujmom prezerali jej záložky do kníh, kapsičky, tašky, náramky a iné drobnosti. Záujemcovia si ich budú môcť zakúpiť na jarmoku v rámci *Dňa kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku*, ktorý sa tohto roku bude konať 4. júla práve v Slovenskom Komlóši.

CsL

Foto: CsL

Turíčne poslanstvo jednoty a viery v Budapešti

Turíce sú pre kresťanov sviatkom nádeje, jednoty a nového duchovného posilnenia. Pripomínajú zoslanie Ducha Svätého, ktorý podľa biblického poslania spája ľudí napriek rozdielom, prináša pokoj do nepokojných čias a vedie veriacich k vzájomnému porozumeniu. Práve tieto myšlienky boli v centre pozornosti stretnutí Slovákov v kaplnke *Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Luthеровom dvore* na Rákócziho triede v Budapešti.

Počas aprílovej bohoslužby, ktorá sa konala na tretiu nedeľu po Veľkej noci, znelo poslanstvo o Kristovom zmŕtvychvstaní a sile viery aj uprostred pochybností. Kázeň sestry farárky **Hildy Gulácsiovej Fabulovej** vychádzala z evanjeliového príbehu o apoštolovi Tomášovi a pripomenula, že skutočná viera sa často rodí práve v neistote a skúškach. Zdôraznila, že človek môže nachádzať pokoj a istotu

v Božej blízkosti aj v meniacom sa a neistom svete.

Na túto tému nadviazala aj májová bohoslužba, ktorá bola venovaná príprave na Turíce. Sestra farárka vo svojej kázni pripomenula biblický príbeh o Babylonskej veži ako symbole ľudskej pýchy a neporozumenia. Poukázala pritom na paradox dnešnej doby – hoci moderné technológie uľahčujú komunikáciu, medzi ľuďmi často rastie vzdialenosť a neschopnosť počúvať sa navzájom. Práve preto je podľa kresťanského poslania dôležitá pokora, schopnosť odpustenia a otvorenosť voči vedeniu Ducha Svätého.

Hilda Gulácsiová Fabulová kladla osobitný dôraz na význam jednoty kresťanského spoločenstva. Turíce predstavila ako sviatok, ktorý prekonáva bariéry medzi ľuďmi – podobne ako apoštol, ktorí podľa Biblie zrazu hovorili jazykom zrozumiteľným všetkým národom. Povzbudila veriacich,

aby prosili o pokoj, múdrosť a silu Ducha Svätého aj vo svojom každodennom živote.

Významným podujatím posledných týždňov bolo zasadnutie presbyterstva, počas ktorého vedenie zboru hodnotilo uplynulý rok a pripravovalo ďalšie plány komunity. Účastníci sa venovali hospodáreniu zboru, stavu cirkevných budov, ale aj pripravovaným duchovným a kultúrnym podujatiam. Veľkou témou sa stali prípravy na rok 2027, keď si *Slovenský evanjelický cirkevný zbor v Budapešti* pripomenie 160. výročie svojho založenia a posvätenia chrámu. Prítomní hovorili o potrebe dôstojne uchovať pamiatku predchádzajúcich duchovných a významných osobností zboru, medzi nimi farára **Martina Morhácsa**. Súčasťou jubilejných plánov má byť aj pripravovaná publikácia historika **Lászlóa Matúsa**.

LN, KAN

Foto: autorka

Turična svätá omša a jubileum speváckeho zboru Kerestúr

Foto: EF

Na pozvanie *Slovenskej samosprávy XVII. obvodu Budapešti* prišlo na turičnu slovenskú svätú omšu do *Kostola Povýšenia svätého Kríža v Kerestúre* množstvo veriacich z viacerých obvodov hlavného mesta, z Čemera, Dabašu, Veľkej Tarče, Išasegu a Mlynkov. Slávnostnú liturgiu slúžil dôstojný pán **Béla Vojtech Balik**, dekan kerestúrskeho farského kostola.

Dôstojný pán na úvod svätej omše prečítal úryvok z Evanjelia podľa Jána: „Kto ma miluje, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať; príde k nemu a urobíme si uňho príbytok. Kto ma nemiluje, nezachováva moje slová. A slovo, ktoré počujete, nie je moje, ale Otcovo, toho, ktorý ma poslal. Toto som vám povedal, kým som ešte u vás. Ale Tešiteľ, Duch Svätý, ktorého pošle Otec v mojom mene, naučí vás všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.“ Pri výklade slova Božieho dôstojný pán priblížil veriacim teologické rozdelenie dejín spásy podľa Joachima z Fiore: Obdobie Boha Otca – Starý zákon, Desatoro, zákon daný Mojžišovi; Obdobie Syna – Nový zákon, od vtelenia Ježiša Krista po jeho Nanebovstúpenie; Obdobie Ducha Svätého – ktoré trvá od prvých Turíc až podnes. „Žijeme neustále s Duchom Svätým. Duch Svätý oživuje a dáva silu, aby sa náš život mohol rozvíjať. Aby sme napredovali na ceste k dokonalosti,“ povedal dôstojný pán.

Tradícia slovenskej turičnej omše v Kerestúre siaha do roku 1995, keď ju inicioval pomocný biskup **György Snell**. Tento rok získala osobitný rozmer – spojila sa s oslavou troch desaťročí pôsobenia miestneho *Slovenského ženského speváckeho zboru Kerestúr*.

Pred jubilejným kultúrnym programom privítali prítomných predsedníčka miestnej slovenskej samosprávy **Rozália Papová Polereczká** a podpredseda Slovenskej samosprávy Budapešti **Levente Galda**.

V XVII. obvode vznikol slovenský volený zbor v roku 1995. Z iniciatívy jeho členov a s jeho podporou o rok neskôr rozbehol svoju činnosť slovenský ženský spevácky zbor, ktorý sa odvtedy stal jedným z najvýznamnejších pilierov národnostného a kultúrneho života tejto mestskej časti.

Odborné a umelecké vedenie zboru mala dve desaťročia na starosti **Eva L. Gácsiová**. V histórii zboru zohrali významnú úlohu aj **Tercia Deliová** a následne **Kristína Tóthová**. V posledných rokoch prevzal štafetu umeleckého vedúceho **Dominik Volter**, ktorý potvrdil, že zbor zostane aj v budúcnosti pravidelným účastníkom kultúrnych podujatí.

Eva L. Gácsiová pri tejto príležitosti zaspomínala na jedno z prvých vystúpení. Ako uviedla, slovenské spevy, ktoré zazneli v kostole, okamžite spojili duše všetkých prítomných.

Na jubilejnom galakonzerte sa predstavili *Spevácky zbor Lipóta Bálóa* z Čemera, *Rozmarín* z Dabašu-Šáre, *Venčok* z Veľkej Tarče, *Spevácky zbor z Išasegu*, *Kultúrny spolok za Mlynky*, ako aj vedúce miestneho tanečného a speváckeho súboru *Forgórózsa Anna Gordošová* a **Réka Bándoliová**.

Rozália Papová Polereczká pri tejto príležitosti uviedla: „Sme hrdí na to, odkiaľ pochádzame a máme spoločné korene, pretože v každej našej dedine spievajú tie isté piesne – možno trochu inak, trochu pomalšie alebo rýchlejšie, ale tie isté.“

Podpredseda *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* **Ondrej Horváth** na záver programu odovzdal zboru pamätný diplom CSSM so slovami: „Želám vám ešte minimálne ďalších 30 rokov v zdraví a v takejto sile.“ Poslanci SSB **Alžbeta Szabová**, **Monika Szelényiová** a **Levente Galda** taktiež zagratalovali jubilujúcemu zboru a odovzdali mu dary.

Slávnostný program skončil spoločným spevom hymny Slovákov v Maďarsku. Po oficiálnej časti pokračovali oslavy chutnou večerou a tortou, spievalo sa a tancovalo až do večerných hodín.

Kerestúrsky zbor čaká výnimočná pocta – 20. augusta bude v Bazilike sv. Štefana v Budapešti reprezentovať Slovákov v Maďarsku.

Sprac. podľa EN, IK

Budapešťianski Slováci Na Dni mesta v Slovenskom

Foto: autorka

Foto: LF

Posledný aprílový piatok sa vydalo na cestu na Dolnú zem viacero Slovákov z rôznych obvodov hlavného mesta. Mali k tomu niekoľko dôvodov, ale jeden bol spoločný – účasť na mimoriadnych trojdňových oslavách založenia Slovenského Komlóša. Do mesta zavítali predsedníčka *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku*, predsedníčka *Kruhu priateľov Slovenského Komlóša* a členka *Slovenskej samosprávy VI. obvodu Alžbeta Hollerová Račková*, *Slovenská samospráva II. obvodu* v plnej zostave, predstavitelia slovenských volených zborov XIV. a XV. obvodu a početní členovia Kruhu priateľov mesta.

Presne 24. apríla, v deň 280. výročia príchodu 80 slovenských rodín na územie dnešného mesta, Komlóšania a početní hostia z domova i zo zahraničia položením vencov k pomníku osídlenia vzdali úctu odvážlivcom, ktorí sa na pozvanie zemepána baróna Jozefa Rudňanského rozhodli usadiť na komlóšskej pustatine. Na mieste, ktoré sa ešte len pred tromi desaťročiami zbavilo osmanského područia, síce už nerinčali zbrane, rozľahlá pustatina už mala svojich pánov, ale život sem priniesli slovenskí poddaní evanjelického vierovyznania z hornej časti Uhorska. Na ich počesť sa v piatok v sieni *Domu prírody* konalo slávnostné zasadnutie mestského zastupiteľstva, na ktorom sa ako hostia zúčastnili veľvyslanec Slovenskej republiky v Maďarsku **Pavol Pavlis**, generálny konzul SR v Békeš-

skej Čabe **Richard Kmet'**, predsedníčka *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková* a predstavitelia spriatelnených osád zo Slovenska, Rumunska a Srbska.

Primátor hostiteľského mesta **Zoltán Zsura** vo svojom slávnostnom prejave vyzdvihol zásluhy osídlencov, ktorí sem vo svojich srdciach priniesli vieru, odvahu a nádej. Ako uviedol, „naši predkovia boli Slováci, ktorí sa vydali na cestu do neznámej budúcnosti. Vedeli len to, že chcú začať nový život. V záujme toho boli odhodlaní postaviť všetko na jednu kartu. Hneď sa pustili do práce – vybudovali si nielen domy, školu a kostol, ale aj komunitu. Zachovali si svoj jazyk, kultúru, tradície,“ povedal Z. Zsura. Spomenul aj ťažké časy, ako holokaust a výmenu obyvateľstva, napriek ktorým sa podarilo vytvoriť v meste takú komunitu, v ktorej žije slovenská kultúra v jazyku, folklóre, tradíciách aj v rodinách. Slovenský Komlós je 280 rokov dôkazom, že pestrofarebnosť nie je slabinou, ale hodnotou, rôznosť jazykov, zvykov a kultúr nás nerozdeľuje, ale obohacuje, povedal primátor mesta.

Prítomným sa prihovril aj veľvyslanec SR **Pavol Pavlis**. Vyzdvihol, že toto miesto je už po stáročia živým svedkom odhodlanosti, viery a usilovnosti našich predkov, ktorí si tu našli nový domov a dokázali si zachovať svoju identitu.

Súčasťou slávnosti bolo udelenie titulu *Mladý talent Slovenského Kom-*

lóša a kultúrny program, v ktorom vystúpili žiacka miestnej slovenskej školy **Noémi Farkašová** a tanečný súbor *Komlós*. Tancu patrila aj večer, keď na multifunkčnej tržnici zabával milovníkov folklóru súbor *Púčík z Česka*.

V sobotu usporiadali *Regionálne stredisko Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku v Slovenskom Komlóši* v spolupráci s miestnou slovenskou samosprávou a Organizáciou komlóšských Slovákov Kultúrne a gastronomické stretnutie Slovákov a XXII. ročník súťaže komlóšskej suchej klobásky, nad ktorými mal záštitu veľvyslanec SR v Maďarsku **Pavol Pavlis**.

Presne o desiatej predsedníčka miestnej slovenskej samosprávy **Zuzana Lauková** privítala prítomných a pozvala na javisko primátora mesta **Z. Zsuru**, veľvyslanca SR **P. Pavlisa** a predsedníčku CSSM **A. Hollerovú Račkovú**, ktorá hovorila o tom, že veľkolepé oslavy okrúhlych výročí založenia mesta sú vždy príležitosťou na predstavenie bohatého kultúrneho dedičstva Slovákov a prezentáciou identity Komlóšanov. „I keď sa obsah identity z generácie na generáciu mení, jej slovenské korene sú hlboké a stále,“ konštatovala.

V bohatom kultúrnom programe vystúpili všetky domáce formácie – od škôlkarov cez školákov, mládež až po zrelejšie generácie. Samozrejme, nemohli chýbať *Mládežnícka dychovka*, *Tremolo* a súbor *Komlós*. Zo zahranič-

na Dolnej zemi Komlóši

ných telies sa predstavili *Slovenský kultúrno-osvetový spolok v Erdeviku* (Srbsko), *dychová hudba Nadlačanka*, *Folklórny súbor Ostroha* z Írska a už spomínaný *folklórny súbor Púčík* z Brna.

Aký by to bol folklórny program na komlóšskom javisku, ktorý by sa neskončil *Komlóšským maršom*. Hrali a tancovali všetci účinkujúci a nálada bola frenetická nielen na javisku, ale aj v hľadisku.

Nezabudnime však, že tento sviatočný deň patril aj gastronómii a množstvu sprievodných programov. Najdlhšie rady boli pred stánkami s kvasienkami. Pri pečených klobásach to išlo rýchlo, ale sa aj skôr minuli. Ešteže Komlóšanom vypomohli Elečania. V ponuke nechýbali *barania kapusta*, *baraní perkelt*, *špricky*, *kapustové* a *klobásové lokše* z Eleku, *ducháriky* z Čabasabadi, ani *čabianske halušky*.

A ako dopadla súťaž komlóšskej suchej klobásky? Porota udelila prvenstvo klobáse od *Ediny Škrabákovéj*, na druhom mieste skončil *Zoltán Fodor* a tretí bol *János Kancsó*.

Večer patril koncertu orchestra *Csík* a diskotéke.

V záplave organizačných povinností, starostlivosti o hostí a modovania programu nebolo jednoduché vystihnúť, kedy bude mať predsedníčka *Slovenskej samosprávy v Slovenskom Komlóši Zuzana Lauková* chvíľu času, aby mohla s predsedníčkou *Slovenskej samosprávy II. obvodu Budapešti Ľubomírou Fallerovou* podpísať dohodu o spolupráci dvoch zborov, ktorá má dlhoročné tradície a zakladá sa na tom, že veľa Slovákov žijúcich v tejto časti hlavného mesta pochádza z Komlóša.

V nedeľu sa v meste konali sviatočné bohoslužby v evanjelickom, omša v katolíckom kostole a zábavné programy pre deti a dospelých.

VZS

Pastierska olympiáda v Čorváši

Foto: LF

Foto: Mária Šutinská

Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti v rámci svojej cesty na Dolnú zem navštívila spriatelenú *Slovenskú samosprávu v Čorváši*, aby sa zúčastnila na *Dni národopisných múzeí, ľudových krojov a Medzinárodného roka pastvín a pastierov*. Dva dni po sviatku sv. Juraja, známeho o. i. tým, že v tom období kedysi vyhánali dobytok na pašu, bola výsostne aktuálna téma programu hostiteľského zboru: prehliadka novej stodoly a pastierska olympiáda.

Dejiskom podujatia bol stan na dvore medzi *Slovenským spoločenským domom* a *Slovenským národopisným domom*, ktorým síce lomcoval silný vietor, ale poskytol ochranu pred pripekajúcim slnkom. Dospelí najrôznejšieho veku si tu vypočuli zaujímavú prednášku zanieteneho znalca sedliackeho a pastierskeho života, gitaristu *Adama Nagya* z *Pusztaföldvár*u spojenú s ukážkou dobového náradia

a odevov. Deti zatiaľ zasväcovali do tajomstiev ručných prác *Gabriela Bagiová*, *Katarína Vožárová* a *Juliana Mercsáková*.

Po prednáške sa všetci zišli pred stanom, kde Adam pripravil pre 4-členné družstvá pastiersku olympiádu pozostávajúcu z nosenia pohára vody na lopári, hodu zemiakov do prúteného koša, slalomu s vedrami vody na jarme a s fúrikom, v ktorom sedel spoluhráč. Najmä túto kategóriu sprevádzal veľký smiech, keď sa v snahe o čo najlepší čas podarilo vysypať spoluhráča do trávy. Zaiste aj nápaditosť a vtipnosť hlavného rozhodcu a zmysel súťažiach pre humor prispeli k vytvoreniu atmosféry, ktorá bola rajom pre deti, pravidelných účastníkov tábora miestnej slovenskej samosprávy na čele s *Alžbetou Hugyíkovou*. Dobré sa zabávali, ba aj do olympiády sa zapojili stála účastníčka slovenských podujatí v meste, viceprimátorka *Valéria Vereskaová Sallaová*, predsedníčka Slovenskej samosprávy II. obvodu *Ľubomíra Fallerová* a poslankyňa *Mária Šutinská*. O víťazovi olympiády rozhodol kvíz, otázky zostavil A. Nagy na základe informácií, ktoré odznali v jeho úvodnej prednáške. Stalo sa ním družstvo, v ktorom súťažili aj hostia z hlavného mesta. Zavŕšením dňa bol spoločný obed s tradičnou pastierskou tarhoňou pri gitarovej hudbe, o ktorú sa tiež postaral hlavný aktér dňa plného dobrej nálady.

VZS

Slovenský deň s bohoslužbou, koncertom a prezentáciou knihy

V evanjelickom kostole XVIII. obvodu Budapešti sa 18. apríla po druhýkrát konali dvojjazyčné bohoslužby, ktoré boli súčasťou podujatia organizovaného Slovenskou samosprávou XVIII. obvodu spoločne s miestnym cirkevným zborom *Živé kamene*. Prítomných – veriacich z rôznych častí hlavného mesta, medzi ktorými boli aj rodiny s malými deťmi – pozdravil miestny duchovný. Evanjelický farár **András Korányi** predtým slúžil v Čúvare, takže národnostné tradície nie sú mu neznáme. Predseda hostiteľskej samosprávy **Peter Bakos** spomenul, že podobné podujatie sa uskutočnilo naposledy pred štyrmi rokmi. Slovom Božím poslúžila farárka Evanjelického cirkevného zboru v Dunaed'háze **Diana Selmeczi-Füzékóvá**, na organe hral **János Bacsí**. Text všetkých piesní, ktoré počas bohoslužby veriaci spievali tak v slovenskom, ako aj v maďarskom jazyku, premietali na premietachi. Kázeň odznela po slovensky, ale pre tých, ktorým plynulá slovenčina

robí problémy, premietli maďarskú verziu textu. Sestra farárka vychádzajúc zo šiestej kapitoly štvrtej knihy Mojžišovej hovorila o Áronovskom požehnaní, ktoré „je súčasťou našej liturgie a zvyčajne ním končíme naše bohoslužby“. Keď sa pozrieme na život jedného evanjelika, Áronovské požehnanie ho sprevádza počas celého života: pri krste, počas počúvania Božieho slova v priebehu roka, pri confirmácii, svadbe a napokon aj počas pohrebu. „Sprevádza človeka po celý život a sprostredkuje mu požehnanie, ktoré hovorí o Božej blízkosti.“ Skladá sa z troch viet, spomedzi ktorých „každá posilňuje vzťah medzi Bohom a človekom. V každej sa ukazuje Božia nadriadenosť a ľudská odkázanosť. V každej je prítomná aj Božia láska smerujúca k nám, jeho milosť, pozornosť, milosrdenstvo a radostná zvesť o jeho blízkosti“, povedala D. Selmeczi-Füzékóvá a priblížila trojdimenzionálnu účasť tohto požehnania v našom živote.

Po bohoslužbe nasledoval organový koncert z Transoscia organistky a speváčky **Lídie Szlúkovéj**. Pred jeho uvedením A. Korányi prirovnal Transoscius k ochrancovi ducha v evanjelickej cirkvi a vyzdvihol jeho korene. „Každý poriadny evanjelický farár musí mať doma aspoň jeden Transoscius“, pripomenul. Potom uviedol koncert, na ktorom figurovali spracovania piesní z evanjelického spevníka takými významnými skladateľmi ako boli Zoltán Gárdonyi či Béla Bartók.

Po koncerte sa uskutočnila prezentácia publikácie **Zoltána Bárkányiho Slovenská kuchyňa**. Knihu predstavili konateľ spoločnosti *SlovakUm, s. r. o.*, **Imrich Fuhl** a šéfredaktorka *Ľudových novín* **Eva Fábiánová** formou interaktívnej prezentácie, na ktorej prerozprávali priebeh jej vzniku. Podujatie ukončilo agapé v Barossovom hostinci, kde sa mohli účastníci porozprávať za bielym stolom.

EN, EF

Byť činiteľmi, nielen poslucháčmi Slova

Slovenská samospráva XVI. obvodu Budapešti (Cinkoty) usporiadala v druhú májovú sobotu dvojjazyčné služby Božie, na ktorých po slovensky kázala farárka **Diana Selmeczi-Füzékóvá** z Dunaed'házu.

„Bud'te však činiteľmi Slova, a nielen poslucháčmi, ktorí klamú sami seba. Lebo ak je niekto poslucháčom Slova, a nie činiteľom, podobá sa mužovi, ktorý si v zrkadle pozerá svoju prirodzenú tvár; videl sa totiž, ale odišiel a ihneď zabudol, aký je. Ale kto sa zahľadel do dokonalého zákona slobody a vytrval nie ako zábudlivý poslucháč, ale ako činiteľ skutku, ten bude blahoslavený vo svojom konaní.“ Na toto čítanie z *Písma svätého*, z prvej kapitoly *Jakubovho listu o Pravej pobožnosti* stavala svoju kázeň sestra farárka. „Slovo Božie vstopené do nás dokáže zachrániť našu dušu. Ak teda Slovo zachováva, posilňuje našu dušu, potom z toho vyplýva, že sa môžeme

stať činiteľmi,“ povedala Diana Selmeczi-Füzékóvá.

Vyzdvihla, že Boh nepredkladá, nesľubuje svojim poslucháčom nejaký idealizovaný stav, ale vyhlasuje nebeskú večnosť tým, ktorí sú činiteľmi Slova. (...) Nie dôvera vo vlastnú silu a v schopnosti nás vedie k dokonalému svetu, ale Božia neúmerná láska a milosť, s ktorou k nám prichádza a jeho pravda, ktorá odhaľuje hriech a tým ho aj premáha.

V ďalšej časti svojej kázne uviedla, že ak nechceme klamať seba samých, tak prostredníctvom dokonalého zákona slobody máme možnosť precítiť to, že vo svete nie sme sami. Naš systém hodnôt sa môže zmeniť: láska, radosť, pokoj, trpezlivosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť a nádej sa stanú pokladmi v našom živote. Tým pádom budeme patriť k jednému spoločenstvu, ktoré nie je stratené, ale je tou jednotou, zachovanou živou vierou, v ktorej každý je rovnako hriešny,

no vykúpený obeťou Ježiša Krista zo svätej Božej vôle.

„Keď dnes po bohoslužbe odídeme a uvidíme náš svet (...), spomeňme si na túto správu: človek môže zostať čistý od sveta iba tak, ak sa bude pridrižovať Božej starostlivej láske. Keď budeme počúvať svoje kroky, spomeňme si na tichý Boží príchod, ktorý sa chce čo najbližšie dostať k našej duši,“ týmito myšlienkami ukončila svoju kázeň Diana Selmeczi-Füzékóvá.

Po kázni zborový farár **István Vető** poďakoval každému, kto sa nejakou formou podieľal na organizovaní bohoslužby a informoval o aktuálnych správach a udalostiach. Zároveň pozval účastníkov na agapé v neďalekej zborovej sieni. Tu privítala veriacich, menovite predsedníčku Slovenskej samosprávy Budapešti **Editu Hortiovú**, predsedníčku miestneho slovenského voleného zboru **Zuzana Szabová**.

Sprac. podľa EN, CsL

Maturitná otázka naživo vo Františkove

Slovenská samospráva vo Františkove (IX. obvod Budapešti), Mestská knižnica Ervina Szabóa a Gymnázium s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti usporiadali 23. apríla v priestoroch knižnice literárne popoludnie venované tvorbe básnika, novinára a fotografa **Imricha Fuhla**.

Podujatie organizované pri príležitosti Dňa poézie otvorili v mene Slovenskej samosprávy vo Františkove **Zuzana Mátraiová** a **Katarína Bárániová**, ktoré privítali hostí a následne odovzdali slovo profesorke gymnázia **Anite Holej**, autorky a režisérke literárneho pásma, ktoré predstavilo tvorbu I. Fuhla nielen v knižnej, ale aj v zhudobnenej rockovej podobe: „*Báseň má takto úplne inú šťavu, iný odkaz a je jednoznačnejšia*“, povedala A. Holá. Na pódiu sa vystriedali študenti 11. ročníka – nielen ako recitátori, ale aj ako herci. Program otvorila pieseň *Slová, ktoré bolia*, na javisku postupne pribúdali rekvizity: stôl, písací stroj, fotoaparát, papier, ceruzka, výtlačky Ľudových novín a básnikove zbierky.

V dramatizovanom predstavení sa diváci dozvedeli, že Imrich Fuhl sa narodil 25. novembra 1961 v Mlynkoch, maturoval na budapeštianskom slovenskom gymnázii a vyštudoval žurnalistiku na Univerzite Komenského v Bratislave. Od roku 1983 pracoval v Ľudových novinách ako redaktor, v rokoch 1991 – 1992, resp. 2002 – 2007 ako šéfredaktor. Bol zakladateľom, gitaristom a textárom rockovej skupiny *AGR±* a vokálno-inštrumentálnej skupiny *Negatív*. Založil a osem rokov redigoval portál *luno.hu*, neskôr založil a dodnes rediguje a prevádzkuje portál *oslovma.hu*. Od roku 2015 je konateľom neziskovej spoločnosti *Slovak-Um*, s. r. o.

Svoje básne a krátku prózu začal uverejňovať už ako gymnazista, a to v slovenčine aj v maďarčine. Vydal štyri dvojjazyčné zbierky: *Čiernobiela mozaika* (1986), *Vyzliecť slová* (1991), *Nemé slová* (1995) a *Extrakt/FuhlExtra* (2021). Venoval sa aj kaligramom – básňam, v ktorých sú slová usporia-

dané do obrazov – a intenzívne aj fotografickej tvorbe, ktorá slúži ako ilustračný materiál časopisov a kníh.

V programe zazneli aj citácie literárnych kritikov. **Karol Tomiš** vyzdvihol, že I. Fuhl „vie písať novým spôsobom aj v tradičných témach“ a že jeho „umelecké krédo sa pohybuje v civilnej polohe bez pátosu a fráz“. **Anna Divičanová** v jeho tvorbe vidí „hľadanie vlastného ja a zmyslu života a ľudských vzťahov“.

Najrozsiahlejšie zaznelo hodnotenie **Kataríny Maruzsovej Šebovej**, ktorá nazvala I. Fuhla „literárnym odvážlivcom spod Piliša“. Podľa nej „ako suverénny, od svojich literárnych otcov **Gregora Papučka** a **Alexandra Kormoša** najmenej o dvadsať rokov mladší odvážlivec, sa nezdráhal zaujať kontroverzné stanovisko k ich básnickej stratégii“. „Zo vznešených výšin Parnasu slovenskej poézie v Maďarsku ich zvrhne medzi banality prozaického sveta, patriace do každodenného behu života.“

Kritici tiež poukázali na jeho nedôveru voči slovu: „Význam slov sa postupne vyprázdňuje a devaluje“ – a na jeho dvojité identity, ktorú vystihuje vlastným veršom: „*spievam naraz na dvoch miestach / dvojhlasne milujem a nadávam / nenávidím a zbožňujem ľudí / dvojmo žijem – píšem / svoj rozbitý život*“. **Ágnes Erdélyiová** k tomu dodala: „*Táto dvojité identity je pre tvorivého človeka nevyčerpatelným arzenálom zážitkov a skúseností*.“

Zaznel aj pohľad na poetovu fotografickú tvorbu. **Ferenc Nika** poznamenal, že zatiaľ čo jeho verše vyznievajú pesimisticky, „jeho fotografie, napospol zrodené v optimistickom duchu a s umeleckou náročnosťou, sú celkom iné než jeho literárne a publicistické práce... Fuhlove fotografie považujem z odborného hľadiska za svojho druhu ojedinelé.“

Silným momentom popoludnia bola recitácia básne *Správy*, ktorú I. Fuhl napísal v 80. rokoch. Ako mladý čítal Ľudové noviny, vypísal si z nich kľúčové slová: vojna, napätie, rakety, výdavky, ceny, zomierajúce deti... a

poskladal z nich báseň. Po desaťročiach, keď ju študenti predniesli, autor sám priznal: „*Prekvapuje ma, že je to dnes aktuálne. Kam smeruje svet, keď sa nič neučíme z minulosti? Keď po 40-50 rokoch sme tam, kde sme boli onoho času, tak to vôbec nie je dobrý pocit*.“

Po oficiálnom programe nasledovala voľná debata. Imrich Fuhl hovoril otvorene – vážne, ironicky, sebakriticky a vtipne. Priznal, že k poézii sa dostal cez rockovú hudbu. Ako tínedžer v 70. a 80. rokoch počúval punk a hardrock, sám hrával v kapele a písal texty. „*Keby nebolo rockovej hudby, možno by som nezačal vôbec písať viazané básne*“, povedal. Zároveň vyrastal na literárnych krúžkoch Gregora Papučka – v uniforme dôstojníka maďarskej ľudovej armády, ktorý mládež učil, že poézia musí mať rytmus a rým. „*Mne sa to až tak nepozdávalo. Hľadal som skôr voľný verš a príklady, keď rytmus nie je až taký dôležitý. Ale v hudbe sa bez neho nedá robiť*“, smial sa. Hovoril aj o kaligramoch a slovných hračkách, ktorými odľahčuje vážne témy.

Jednou z najotvorenejších častí diskusie bola téma slovenskej identity v Maďarsku. I. Fuhl bez prikrášlenia povedal: „*Už pred 50 rokmi sme hovorili o tom, že zomierame ako národnosť a že vymiera náš jazyk. Ale my akosi všetko dokážeme prežiť*.“ Vyzdvihol mladú generáciu, za nádej označil študentov, ktorí vystúpili na popoludní. „*Vaše roky sú najkrajšie. Najlepšie myšlienky aj ja som mal práve vtedy, na slovenskej škole v Budapešti*.“

I. Fuhl sa nevyhol ani politike. Hovoril o svojom sklamaní z politického vývoja uplynulých desaťročí, ale aj o nutnosti robiť kompromisy.

Na záver prítomní hostia a účastníci podujatia vyjadrili radosť, že záujem o slovenské slovo v Maďarsku neutícha a že sa darí viesť k nemu aj mladú generáciu. Diskusia o poézii, rockovej hudbe, kaligramoch a udržaní slovenskej identity vyústila do rozhovorov na príjemnej recepcii.

Sprac. podľa EN, IK

Perličky zo spomienok a tvorby Pavla Závada

„Raj“ národností? – pod týmto názvom usporiadali *Kruh priateľov Slovenského Komlóša*, *Budapeštianske slovenské odborné kolégium* a *Materská škola, základná škola, gymnázium a internát s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti* 26. marca literárne popoludnie, hosťom ktorého bol komlóšsky rodák, spisovateľ **Pavol Závada**. Besedu s laureátom Kossuthovej ceny viedla režisérka, riaditeľka *Slovenského divadla Vertigo* **Margita Garajská**.

Ako vo svojich úvodných slovách v priestoroch knižnice budapeštianskej slovenskej školy zdôraznila predsedníčka *Kruhu priateľov Slovenského Komlóša* a *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* **Alžbeta Hollerová Račková**, názov besedy si „vypožičala“ od ďalšieho slávneho komlóšskeho rodáka, novinára a spisovateľa židovského pôvodu **Istvána Gábora Benedeka**. On totiž tvrdil, že Slovenský Komlós je akýmsi rajom národností, pretože kedysi sa v kruhu Židov rýchlo rozšírila správa, že ho obýva tolerantná slovenská komunita a preto sa začali usádzať v tejto dolnozemskej obci, z ktorej vyrástlo dnešné mesto.

Na otázku, ktoré sú spisovateľove prvé osobné spomienky viažuce sa k Slovenskému Komlóšu a či mu utkveli v pamäti konkrétne „obrazy“, P. Závada odpovedal: „Z detstva nemám alebo mám veľmi málo spomienok, ktoré sa neviažu k Slovenskému Komlóšu. Ako väčšina miestnych obyvateľov, aj naša rodina sa živila aj poľnohospodárstvom, nechodili sme napríklad na dovolenky, veď v lete bolo na poli najviac práce. Veľmi rád si spomínam na bicyklovanie, na Komlóši každý jazdil na bicykli, pretože v dedine boli veľké vzdialenosti. Aj do školy som chodil na bicykli... Alebo na kúpele, kde bol plavčíkom Juraj Antal (Juraj Dolnozemský), ktorý určil, kto pláva na takej úrovni, že už môže ísť do veľkého bazéna. Dodnes, keď prídem domov, idem si tam zaplávať.“ Tiež si spomenul na časy kolektívizácie, ktorá

Foto: autor

zasiahla aj ich rodinu: „Mali sme doma dva kone, Viktora a Cicu, a boli sme veľmi smutní, keď sme ich museli odovzdať do družstva.“ Poznamenal, že je veľmi vďačný svojej rodine, pretože mu dovolila, aby čítal, koľko len chcel. „Samozrejme, keď boli väčšie a súrne práce, aj ja som pomáhal, ale v porovnaní s väčšinou mojich rovesníkov som musel robiť podstatne menej. Občas sa aj hanbím, mohol som doma viac pomáhať.“

Na otázku, či badá určité fázy, či zlomy vo formovaní svojej identity, spisovateľ uviedol: „Práveže spomienky na reč, ktorou sme hovorili, vo mne splývajú. Ako keby sme boli odjakživa dvojjazyční, napriek tomu, že do svojich dvoch rokov som hovoril komlóšskou slovenčinou, po maďarsky som sa naučil v materskej škole. S odstupom času som si uvedomil, že v istom slova zmysle sa už aj moji rodičia po-maďarčili. Mama bola účtovníčkou, otec pracoval vo vedúcej funkcii v družstve, o práci, o našich štúdiách už hovorili po maďarsky. Slovenčinu používali vtedy, keď hovorili o hospodárení, o domácnosti a, samozrejme, so starými rodičmi. Ja som chodil do maďarskej základnej školy, vnímali sme to vtedy tak, že z tej bude väčšia šanca dostať sa na niektoré zo silných gymnázií. Čo si dnes už uvedomujem, že aké hodnoty a tradície sa majú zachovávať, mi napríklad v puberte ani nenapadlo vedome sa s tým zaoberať. Vždy boli rad-radom konkrétne úlohy, na ktoré som sa sústredil: naučiť sa hrať na husliach, pripraviť sa na písomku z matematiky, urobiť prijímacie skúšky...

My sme v užšej rodine nemali presídlencov, iba stará mama mala príbuzných na Slovensku. Niekedy prišli na návštevu, ale mňa, vtedy ešte mladíka, neinšpirovalo baviť sa s tetkou starej mamy.“ Odznela aj zaujímavá myšlienka P. Závada, a síce ako zostať mravným tak, že sa v určitom slova zmysle dopustíme nevery. „Bol som neverný voči živobytiu našej rodiny, čo bolo z pokolenia na pokolenie gazdovstvo, ja som v ňom nepokračoval. Neverný som bol voči dedine, opustil som ju, voči náboženstvu, ktoré je už iba zvykom, a aj voči jazyku. Človek si z nich niečo zanechá, niečo si váži a zachová, a to tak, aby nemal pritom pocit viny, aby sa nehanbil.“

O svojej tvorbe povedal: „Mojou osobnou pohnútkou pri písaní je predovšetkým záujem o tému, z toho mám zároveň aj radosť. Neexistuje recept na to, ako tvorím. Pri každom diele treba začať od nuly, pritom počas procesu tvorby prežívam aj vnútorné krízy, neúspechy. Písanie je individuálnym uzavretým umením, časovo a priestorovo nie som v kontakte s čitateľom. V mojich dielach sa, samozrejme, objavuje môj hodnotový systém, ale nenazdávam sa, že by som mal napísať, čo si čitateľ o danej záležitosti má myslieť... Musím povedať, že na Slovensku som „rozmaznaný“. Z mojich diel najviac preložili do slovenčiny, mám dve veľmi dobré prekladateľky, **Renátu Deákovú** a **Evu Andrejčákovú**, ktoré tiež pochádzajú z dvojjazyčného prostredia. Aj s nimi, aj s ďalšími kolegami na Slovensku mám dobré osobné vzťahy, aj ocenenia som dostal na Slovensku.“

Počas besedy, ktorej sa zúčastnili početní záujemcovia, odznali názory na rôzne témy, vrátane silného evanjelického povedomia Komlóšanov, o komlóšskej slovenčine, slovenskom národnom cítení a výmene obyvateľstva.

V záverečnej časti stretnutia sa prítomní mohli obrátiť na spisovateľa so svojimi otázkami, na ktoré hosť príjemného marcového popoludnia ochotne odpovedal.

Sprac. EN, CsL

Od Mlynkov po Santov

Internát slovenskej školy v Budapešti je národnostne zmiešaným žiackym domovom, často sa preto stretávame s otázkou, ako sa dostali na toto územie Slováci? Zvyčajne sa to pýtajú študenti maďarskej národnosti, ale aj srbské, ba niekedy aj slovenské deti sa hlbšie zaujímajú o svoje národnostné korene. Snažíme sa im každý rok pripraviť program, zameraný výlučne na túto otázku. Tohto roku si na tému pltníkov a ich usadenie sa v Budapešti pripravila prednášku naša pedagogička **Enikő Óváriová**. V rámci programu si študenti mohli pozrieť fotografie, sledovať na mape trasu pltníkov a zapájať sa do dialógu podnieteného cieľenými otázkami. Prepojením teórie a praxe bol výlet do Mlynkov a Santova, ktorý organizovala **Marta Tuléziová Ondrejová**. 11. mája sa vypravila skupina

dvadsiatich študentov rôznej národnosti do Mlynkov, kde ich čakala riaditeľka tamojšej slovenskej národnostnej základnej školy **Júlia Szabóová Marloková**, bývalá profesorka a riaditeľka budapeštianskej slovenskej školy. Informovala ich o tom, že aj u nich vyučujú slovenský jazyk, ukázala im, čo všetko sa škole podarilo obnoviť, oboznámila ich s históriou obce a jej obyvateľov. Po prehliadke budovy si študenti vypočuli prednášku učiteľky **Ildiky Zá-luszkovej**, ktorá im rozprávala o histórii slovenskej komunity v Pilíši, prepojila slovenský jazyk, minulosť a súčasnosť miestnych Slovákov. Spomenula históriu mlynov v tomto regióne. Študenti navštívili aj oblasť dom, kde si mohli pozrieť miestny tradičný sedliacky dom s pôvodným zariadením a ľudovými krojmi.

Z Mlynkov sa pešo vydali do susedného Santova, ktorý je tiež slovenskou národnostnou obcou. Cestou sa zastavili pri prameni Trézsi, ktorého pomenovanie niektorí odvodzujú od mena Márie Terézie, iní od číslovky tri – traja – tré. Mali možnosť ochutnať ľudovú vodu priamo z prameňa, čo bol pre nich tiež zaujímavý zážitok. Zo Santova sa autobusom vrátili späť do Budapešti plní zážitkov, ale aj poznatkov o slovenskej národnosti v Maďarsku, na Pilíši, jej histórii, zvykoch a kultúre.

Poznanie iných kultúr nám dáva možnosť pochopiť inakosť, prijať ju a dokázať v nej vidieť obohatenie vlastného bytia, čo bolo hlavným cieľom tejto pozoruhodnej výpravy.

Jana Bartalová
pedagogička na internáte

Štúr v budapeštianskom slovenskom gymnáziu

Začiatkom roka mal v kinách na Slovensku premiéru životopisno-historický film režisérky **Mariany Čengel Solčanskej** *Štúr*. Film bol nakrútený na základe románovej predlohy *Milenec Adely Ostrolúckej*. Autorkou románu je rovnako Mariana Čengel Solčanská, ktorej rozprávku *Zakliata jaskyňa* sme si mohli v Budapešti pozrieť pred pár rokmi. Postavu Ľudovíta Štúra vo filme stvárnil slovenský herec a zároveň aj producent filmu **Lukáš Pelč**.

V utorok 14. apríla sa uskutočnilo pre gymnazistov našej školy premietanie filmu *Štúr*, ktorý nám zabezpečila riaditeľka *Slovenského inštitútu v Budapešti* **Eva Ivančová**. Pred a po filme sme si vypočuli rozprávanie historika **Jó-**

Foto: Autor

zsefa Demmela z *Historického ústavu SAV v Bratislave*, ktorý je autorom knihy o Ľudovítovi Štúrovi. Poskytol nám hlbšie informácie zo Štúrovho života, vďaka čomu sme si oživilí poznatky z vyučovacích hodín a z minuloročnej literárnej exkurzie, ktorá bola venovaná práve Štúrovi a miestam *Modra, Hlboké, Devín, Bratislava*.

Mali sme tak možnosť odlíšiť rozdiel medzi realitou a filmovou fikciou.

Film mal peknú výpravu, efekty a zaujímavé herecké obsadenie. Dojmy z neho sme ešte niekoľko dní po sledovaní rozoberali aj na hodinách slovenskej literatúry. Ďakujeme za sprostredkovanie premietania filmu na pôde našej školy.

Anita Holá

Časopis *Budapeštiansky Slovák* je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste. Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

Zábery z pútnickej cesty do Zalaváru

Foto: E. Fallerová

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme
Správe fondov Gábora Bethlena a Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky www.luno.hu.

BUDAPEŠTIANSKY
SLOVAK

Časopis Slovenskej samosprávy Budapešti. Náklad: 1000 výtlačkov.
Za vydanie zodpovedá predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti *Edita Hortiová*.
Adresa redakcie: 1054 Budapešť, Akadémia u. 1, tel./fax: (+36 1) 374-0635, email: ssambp@gmail.com
Uzavierka čísla :22. júna 2026.
ISSN 1416-6453. Tlač: CZEDE Kft., Budapešť

Kínai agyagkatonák Budapesten

A Szépművészeti Múzeum adott otthon egy nem mindennapi, különleges kiállításnak, ahová a Szlovák Nyugdíjasok Klubja 2026. május 1-én ellátogatott.

„Az öröklét őrei” című tárlat a világ egyik leglátványosabb régészeti leletét mutatja be a látogatóknak. Nyomon követhetjük a Csin állam több évszázados fel-
emelkedését a Kr. e. 8. és

Kr. u. 3. század között. Ugyanakkor bepillantunk az ősi kínai művészetbe. Fontos szertartási tárgyak, eszközök nyitnak kaput a kínai kultúra megismeréséhez.

A kiállítási tér ajtaján belépve egy Szellemfalat pillantunk meg. A szellemfal a hagyományos kínai építészet jellegzetes védelmi eleme. Ezt a bejárattal szemben helyezik el, hogy óvja azt a gonosz szellemektől, ártó erőktől. A hiedelem szerint a gonosz szellemek csak egyenes vonalban képesek közlekedni, így a fal megállítja vagy eltéríti őket, ezáltal védelmet biztosít a ház lakóinak. Jellegzetes díszai a tekergő sárkányok.

Tovább haladva egy időfal Kr. e. 8000-től egészen a magyar honfoglalásig, párhuzamosan mutatja be Kínában és a világban történt fontosabb eseményeket.

A kiállítás három részben ismerteti meg a látogatót a Csin dinasztia korával. Ekkor zajlott le Kína egyesítése, megerősödése és felemelkedése. Csin Si Huang-ti, az első kínai császár, aki Kr. e. 3. században 13 évesen került a

hét kínai királyság egyikének trónjára és hódításaival, kemény, véres kezű uralkodásával lerakta a kínai császárság alapjait. Központosította a birodalmat, amit tartományokra, ezeket körzetekre és falvakra osztotta. Létrehozta a civil közigazgatást és a centralizált katonai közigazgatást. Összekötötte egymással a hatalmas birodalom távoli pontjait, korszerűsítette az úthálózatot, bevezette a szekértengelyek egységes méretét. Egységesítette az írást, a súly- és a mértérendszer.

A kiállítás első részében bepillantunk az első kínai császár életének mindennapjaiba. Az üvegfalak mögött szertartási edények, bronz, kerámia és jade tárgyak láthatóak.

A középső részben a város nagyságú császári sírkertből felszínre hozott leleteket állították ki. A komplexum, amelynek az építése 33 évig tartott és azon 700 000 ember, rab, vagy elítélt dolgozott keményen, több sírt foglal magába. A sírkertet 1974-ben, földmunkák közben találták meg, ezután

kezdődött a feltárás. A császársír központi részét azonban kegyeleti okokból a mai napig nem bolygatták, de az elmúlt 50 évben a sírkertben már több száz sírt is kiástak a kínai régészek. Az objektum központi részében a Kínai Birodalom kicsinyített mását építették fel.

Talán a legismertebb lelet Kína első császárájának sírját őrző, életnagyságú terrakotta

katonákat felvonultató hadsereg. A császár sírját védelmező, egyéni arcvonásokkal megformázott, szabályos hadrendben eltemetett agyagkatonák a hadsereg szervezeti felépítését mutatják be. A terrakotta hadseregből tíz eredeti példányt állítottak ki. Ruhájuk, hajviseletük az egyes fegyvernemekre: a gyalogságra, a lovasokra, íjászokra, a vezetőkre jellemző. Egykor alacsony hőfokon égették ki a figurákat és hidegfestéssel színezték azokat. Ennek következtében nagy a veszteség és a régészek döbbenet, tehetetlenül nézték, hogy a színek már a régészeti feltáráskor, a szemük előtt peregték le a figurákról. A korszerű lézer technika és a mesterséges intelligencia segítségével azonban látványos, színes képet kaptunk az egyes fegyvernemek katonáinak ruházatáról.

A kor csúcstechnikája a kiállított páncélruha, amit 612 db válogatott és csiszolt zöld kőlapból rézhuzalok segítségével állítottak össze. Súlya 20 kg. A hozzá tartozó sisak 3.8 kg súlyú, és 74 különböző méretű kőlapból áll.

Kiállították a császárt a túlvilágra vivő díszmenet két lovaskocsijának kicsinyített mását is, amit 4-4 ló húzott. A leletek rekonstruálása hosszú ideig, 8 évig tartott, ugyanis a kocsikra rászakadt a föld, így azokat egy nagy földlabdával együtt emelték ki. Ezután kezdődhetett meg a darabok tisztítása és összeillesztése. A restaurátorok bravúros munkájának eredménye, hogy az egyik kocsi ernyőjét 316 darabból állították össze. A kiállított darabok a császári kocsik pontos másolatai. Az ókori kínai bronzművesség remekműve a lovak, a kocsik, és azok felszerelésének, a hajtók ruhájának, fegyverének a kidolgozása.

A Csin dinasztia után a Han dinasztia került uralomra, és tagjai a több mint 200 éves uralkodásuk alatt megszilárdították a kínai birodalmat. Az uralkodók a katonai hódításokkal messze Nyugatra és Közép-Ázsia felé is kiterjesztették az ország határait.

Kína bekapcsolódott a Selyemút kereskedelmébe, ami összeköttetést biztosított a Földközi tenger környéke, a Római Birodalom és Kína között. A kínai selyem által a világ felfedezte ezt a Távol-Keleti országot.

A kiállítás záró részben a Han dinasztia hatodik császárijának sírjában talált tárgyakból láthatunk válogatást. Ezek az emlékek az alacsony talajvízszintnek köszönhetően igen jó állapotban kerültek elő. A császár uralkodása alatt megszilárdultak a birodalom intézményei és virágzott a gazdaság. A tárgyak nemcsak a nyugati hódításokra, a kiterjedt kereskedelemre hívják fel a figyelmet, de a birodalom mindennapi életébe is bepillantást nyerhetünk. Erre a kiállított pénzürmék öntőformái, pecsétek és mértékek utalnak. A sírleletek között korabeli katonák, civil hivatalnokok és szolgák kicsinyített, kb. 60 cm nagyságú szob-

rai is napfényre kerültek. A kísérősirokban élethűen megformált háziállatok, kacsák, lovak, tehenek, sertések a sikeres állattartásról adnak képet.

Kína első császára – bár racionális gondolkodású volt – a halhatatlanságot kereste. Az öröklét őrei, az agyaghad-sereg a mai napig őrzik az első kínai császár emlékét, akinek szelleme szinte belengi a tárlatot.

Számomra és valószínűleg más európai ember számára is Kína egy egzotikus, kiismerhetetlen, „más világot” jelent. Ez a lenyűgöző és magával ragadó kiállítás kicsit segített abban, hogy képet kapjunk a hatalmas ázsiai birodalom kialakulásáról, karizmatikus uralkodóikról, betekintést nyerjünk a messzi ország páratlan művészetébe, az európai ember számára talán ismeretlen, és idegen hagyományaiba.

Tamás Beáta
klubtag

Gyolcsos tótok

Érdekes előadásra került sor 2026. június 4-én a Ferencvárosi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében. Az esemény házigazdái Árgyelán Erzsébet elnök, valamint Bárány Katalin és Mátrai Zsuzsa önkormányzati képviselők voltak.

A vetítéssel egybekötött előadás a szlovák nemzetiségű gyolcsos tótokról, azaz a vándor vászonkereskedőkről szólt. A drótos, üveges, seprűs tótok, olejkárok (gyógyfűvesek) és a tutajosok tevékenységét valamennyire ismerjük, de a gyolcsosokét kevésbé. Ezt a hiányt pótolta a színes előadás. Az előadó, Bencze Mária, aki korábban maga is a kerületi szlovák nemzetiségi önkormányzat tagja volt, a témát két oldalról közelítette meg. Egyrészt bemutatta Eötvös Károly Balatoni utazás című könyvének egyik, a gyolcsos tótokkal foglalkozó elbeszélését. Ez a mű az irodalom eszközeivel hozta közelebb e különleges életmódot. Másrészt az idő szabta keretek adta lehetőséghez képest rész-

Gyolcsos tót árusok a nagykanizsai vásáran (1890)

letes alapossággal járta körül a néprajzi kutatások alapján fellelhető tényeket és érdekességeket. Bemutatta az Árva-vidéki lentermesztők, feldolgozók és kereskedők munkáját és életét. A gyolcsos tótok egészen a XX. század első harmadáig rendszeres résztvevői voltak a magyarországi vásároknak, de ezen felül olyan távoli országokba is eljutottak, mint Törökország, Oroszország, Izrael vagy Egyiptom. A gyolcsosok sikerének a kis járulékos költség, nagy forgalom és a minőségi áru volt a titka.

Az előadás a Dabas-Sári hagyományőrző asszonyok által készített szlovák feliratú falvédők bemutatásával zárult. Ezek a textil termékek nagyon könnyen odaképzeltethők az egykori gyolcsos tótok otthonaiba, vagy a vásári pultra.

A programot kötetlen beszélgetés követte. Kápolnai Kázmér, akinek nagyapja maga is gyolcsos tótként élt és dolgozott, családja életéről mesélt részleteket. Dr. Kovács

Anna a néprajzi szempontból egészítette ki a hallottakat.

Az előadás tematikája jól kapcsolódott a Ferencvárosi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat egy másik kezdeményezéséhez. Az év elején indult és hamar népszerűvé vált hímzőkör, amely nyitott a kerületen kívüli résztvevők számára is. A foglalkozásokat Dr. Illés Károlyné népi iparművész, a népművészet mestere vezeti.

Bencze Mária